

## Η Ε.Σ.Ε. ΤΙΜΑΕΙ ΤΟΝ Κ. ΠΩΛ ΦΩΡ

Στις 30 'Ιουλίου ἡ Ἑλληνικὴ Σπηλαιολογικὴ Ἑταιρεία παρέθεσε ἐπίσημο γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Γάλλου Σπηλαιολόγου κ. Πῶλ Φῶρ στὸν Ναυτικὸ Ὅμιλο Βουλιαγμένης. Σκοπὸς τοῦ γεύματος εἶπαν νὰ ἀπονεμηθεῖ στὸν διακεκριμένο Γάλλο ἐπιστήμονα τιμητικὸ δίπλωμα πρὸς τὸν ἀνεκέρησσε ἐπίτιμο μέλος τῆς Ε.Σ.Ε. γιὰ τὸ λαμπρὸ του ἔργο «Λειτουργίαι τῶν Κρητικῶν Σπηλαίων», πρὸς δημοσίευσήν κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1964 στὸ Παρίσι. Καλεσμένοι τῆς Ε.Σ.Ε. εἶταν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Γάλλο σπηλαιολόγο, καὶ ἡ σύζυγος καὶ ἡ κόρη του, καθὼς καὶ ὁ Παρισινὸς δήμαρχος κ. Ἀντρέ Νταρζάκ. Στὸ γεῦμα παρέστησαν, ἐκτὸς τῶν εὐρισκομένων στὴν Ἀθήνα μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ε.Σ.Ε., καὶ ἄλλα 25 μέλη τῆς Ἑταιρείας.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ γεύματος ἡ Πρόεδρος τῆς Ε.Σ.Ε. κ. Ἄννα Πετροχειλοῦ ἔλαβε τὸν λόγο καὶ προσεφώνησε τὸν κ. Πῶλ Φῶρ μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια, προσφέροντάς του συγχρόνως καὶ τὸ τιμητικὸ δίπλωμα:

*Κύριε Δήμαρχε, Κυρίες καὶ Κύριοι,*

Ἐκ μέρους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑλληνικῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τῶν μελῶν αὐτῆς, σὰς εὐχομαι τὸ καλῶς ἤλθατε.

Ἡ σημερινὴ συγκέντρωσις — παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν μας — δὲν εἶναι μεγάλη εἰς ἀριθμὸν, διότι, λόγῳ τῆς ἐποχῆς, τὰ περισσότερα μέλη μας ἀπουσιάζουν, ἄλλα εἰς ἐξερευνησεῖς καὶ ἄλλα διὰ προσωπικοὺς λόγους.

Σκοπὸς τῆς συγκεντρώσεώς μας αὐτῆς εἶναι ἡ ἔκφρασις εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκτιμῆσεως — ἐπισήμως — διὰ τὸ ἔργον τοῦ καθηγητοῦ κ. Paul Faure, ὁ ὁποῖος πάνω ἀπὸ δέκα χρόνια ἀσχολεῖται μὲ τὴν μελέτη τῶν Κρητικῶν σπηλαίων.

Ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ μελετηθέντα σπήλαια μᾶς ἦσαν ἀγνωστα. Ὡς γνωστὸν εἰς τὴν Κρήτην ἔχουν καταγραφῆ ἄνω τῶν 1.500 σπηλαίων.

Τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν του ὁ κ. Paul Faure ἔχει δημοσιεύσει εἰς σχετικὰ περιοδικά. Μέρος αὐτῶν ἔχει δημοσιευθῆ ἐπανεπιλημμένως καὶ εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ε. Σ. Ε.

Τελευταίως ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν ὀγκώδης πολυτελής τόμος μὲ περιεχόμενον ὀλόκληρον τὴν μέχρι σήμερον ἐκτελεσθεῖσαν ἐργασίαν τοῦ διακεκριμένου ἐπιστήμονος διὰ τὰ Κρητικὰ σπήλαια.

Τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι μνημειώδες.

Τοὺς κόπους καὶ τὰς θυσίας, πρὸς κατεβλήθησαν γι' αὐτὸ τὸ λαμπρὸ ἐπίτευγμα εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ τοὺς γνωρίζομε.

*Κύριε Καθηγητά,*

Ἡ Ἑλληνικὴ Σπηλαιολογικὴ Ἑταιρεία ἀναγνωρίζουσα τὴν πολύτιμον συμβολήν σας εἰς τὴν ἔρευναν τῶν Ἑλληνικῶν σπηλαίων καὶ τὴν μεγάλην προσφορὰν

σας εἰς τὴν νέαν ἐπιστήμην τῆς Σπηλαιολογίας σὰς ἀνακηρύσσει ἐπίτιμον μέλος της.

Μετὰ τὴν κ. Πετροχειλοῦ μίλησε ὁ κ. Γ. Γραφιδὸς Νίδας μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια:

Οἱ Ἕλληνες σπηλαιολόγοι, διὰ τῆς μοναδικῆς αὐτῶν ἐκπροσώπου εἰς τὴν Ἑλλάδα, τῆς Ἑλληνικῆς Σπηλαιολογικῆς Ἑταιρίας, αἰσθάνονται σήμερα ἰδιαίτην χαρὰ νὰ δεξιῶνονται τὸν κορυφαῖο γάλλον ἐπιστήμονα—σπηλαιολόγο, τὸν καθηγητὴ κ. Paul Faure, συνοδευόμενον ἀπὸ τὴν ἀξιοτίμον σύζυγόν του καὶ τὴν γοητευτικὴν θυγατέραν του.

Ἡ παρουσία εἰς τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν καὶ τοῦ Δημάρχου Παρισίων ἐξοχωτάτου κ. Darjaque δίδει ἰδιαίτερον τόνο εἰς τὴν ἀπείριτη ἀποφινὴ μας συγκέντρωσιν.

Ἡ χώρα μας, κυρίες καὶ κύριοι, δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἡ χώρα τῶν 3.500 σπηλαίων. Τόσα πράγματι ἔχουν καταχωρηθῆ μέχρι σήμερον εἰς τὰ Μητρώα τῆς Ἑταιρίας μας.

Ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ἀρχαιότητος τὰ ἑλληνικὰ σπήλαια ἦσαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κατοίκων της, ὅχι βέβαια διευθετημένα ὅπως τὰ σύγχρονα ὑπὸ τὴν καθαρῶς τουριστικὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ εἰς τὸ πρωτόγονον μεγαλεῖον των, ὡς τόποι λατρείας τῶν θεῶν των.

Ἡ καθηγητὴς κ. Paul Faure μελετᾷ σήμερον τὰ ἑλληνικὰ σπήλαια ἀπὸ τὴν σκοπιᾶν αὐτὴν.

Διὰ τὴν σπηλαιολογικὴν ἱστορίαν, πρέπει νὰ μνημονεύσω ἐδῶ ὅτι ἡ μελέτη τῶν ἑλληνικῶν σπηλαίων ἀπὸ ἄλλους κλάδους τῆς ἐπιστήμης ἄρχισε μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα ἀρκετὰς δεκαετηρίδας ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη, ἀκολουθεῖ ἡ ὑδρολογία καὶ ἡ παλαιοντογία. Οἱ κλάδοι αὗτοι ἐμελετήθησαν ἀπὸ ξένους ἐπιστήμονας, ἐνῶ μὲ τὸ ἀρχαιολογικὸν ἐνδιαφέρον αὐτῶν ἡσχολήθησαν καὶ Ἕλληνες σοφοί.

Ὁ Γάλλος Martel, μαζὺ μὲ τὸν Σιδερίδην, ἐργάστηκε στὶς καταβόθρες τῆς Ἀρκαδίας, ἐνῶ ὁ Αὐστριακὸς καθηγητὴς Ἀμεδαῖος Μάρκοβιτς ἐργάστηκε στὰ νησιὰ τῶν Κυκλάδων καὶ στὴν Ἀττικὴν, στὴν περιοχὴ τῶν Μεγάρων, εἰς τὴν προσπάθειάν του ἀναζητήσεως ἰχνῶν τοῦ περάσματος τοῦ νεολιθικοῦ ἀνθρώπου. Στὸν τομέα τῆς ἀρχαιολογίας, σὲ συνάρτησιν μὲ τὴν σπηλαιολογίαν παρήλασεν ἀπὸ τὴν χώραν αὐτὴν πλῆθος ἐρευνητῶν γερμανῶν, σουηδῶν, ἀγγλων, ἀμερικανῶν κ.τ.λ., ἐνῶ τέλος αὐστριακοὶ καὶ σέρβοι ἐπιστήμονες ἐμελέτησαν εἰς τὴν Μακεδονίαν τὴν πανίδα καὶ τὴν χλωρίδα τῶν ἑλληνικῶν σπηλαίων. Εἰς τὸν ἴδιον κλάδο διακρίθη καὶ ὁ Σουηδὸς ἐπιστήμων Knut Lindberg, τοῦ ὁποίου διατηροῦμεν ζωηρὰν τὴν ἀνάμνησιν. Δυστυχῶς ὁ θάνατος μᾶς ἐστέρησε τῆς χαρᾶς νὰ τὸν ἔχωμε μαζὺ μας, ὅπως συνήθιζε κάθε χρόνον.

Τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια τὰ ἑλληνικὰ σπήλαια ἄρχισαν νὰ ἐλκύουν νέους ξένους ἐρευνητὰς τόσο ἀπὸ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ὅπως καὶ ἀπὸ

πολλὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Γιουγκοσλαβίαν, Οὐγγαρίαν. Αἱ ἔρευναι τῶν ἀνάγονται εἰς συγκεκριμένας εἰδικότητας, ἐνῶ μερικαὶ ἀπὸ αὐτὰς χαρακτηρίζονται ἀπὸ γνήσιον φυσιολατρικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δὲν μειώνει τὴν ἀξίαν τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν. Ἀντιθέτως ἀνοίγει τὸν δρόμον εἰς τοὺς ἐπισημοναζόμενους—ἐρευνητὰς τοῦ μέλλοντος.

Ἀνάμεσα ὅμως στὴν πλειάδα αὐτῶν τῶν ἐρευνητῶν καὶ σοφῶν ἢ μορφῶν τοῦ καθηγητοῦ Paul Faure ξεχωρίζει. Ξεχωρίζει ἀπὸ τὸν ὄγκο τῆς ἐργασίας, ἀπὸ τὴν πρωτοτυπία της. Ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν πολύχρονη ἀπασχόλησί του στὴν μεγάλωνσο Κρήτη, ὅπου ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐρευνᾷ καὶ μελετᾷ γιὰ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν τεράστιον ρόλον τῶν Κρητικῶν σπηλαίων εἰς τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἡ Ἑλληνικὴ Σπηλαιολογία εἶναι εὐγνώμων στὸν σοφὸ μελετητὴ, τὸν καθηγητὴ Paul Faure.

Φανερὰ συγκινημένος ὁ κ. Φῶρ εὐχαρίστησε τὴν Ε.Σ.Ε. γιὰ τὴν πιεθικὴ διάκριση ποῦ τοῦ ἔγινε. Σὲ ἀπαιεστα ἑλληνικὰ ὑπεγράμμισε τὴν πολύτιμη βοήθεια ποῦ τοῦ παρέσχε τὸ κλιμάκιο Κρήτης τῆς Ε.Σ.Ε. καὶ ὅλοι «οἱ ἀπλοὶ χωρικοὶ καὶ ἄλλοι καλοὶ φίλοι» ποῦ τὸν βοηθήσαν στὶς ἐργασίας του. Ἰδιαίτερα κολακευτικὰ λόγια ἐπεφύλαξε ὁ κ. Φῶρ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ, καὶ ἰδιαίτερα τὴν κρητικὴ φιλοξενία, καὶ τόνισε τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Τὸν κ. Φῶρ ἐτίμησε καὶ τὸ κλιμάκιο Κρήτης τῆς Ε.Σ.Ε. σὲ γεῦμα ποῦ παρετέθη μετὰ ἀπὸ ἐπίσκεψιν τοῦ Ἑλληνογαλλικοῦ Συνδέσμου Ἡρακλείου, μετὰ ἀπὸ μιὰν ἐπίσκεψιν ἐπὶ σπήλαιον «Σκατεινὸ» Πεδιάδος, στὶς 26 Ἰουλίου.

Ὁ πρόεδρος τοῦ κλιμακίου Κρήτης κ. Ἑλ. Πλατάκης ὑπεγράμμισε τὴν συμβολὴν τοῦ Γάλλου ἐπιστήμονα στὴν σπηλαιολογία τῆς Κρήτης καὶ τὴν ἀξία τοῦ «μνημειώδους», ὅπως τὸ χαρακτήρισε, βιβλίον του γιὰ τὰ κρητικὰ σπήλαια.

Ὁ κ. Φῶρ στὴν ἀπάντησί του, ἀφοῦ ἐξῆρε τὴν βοήθειαν ποῦ ἔλαβε ἀπὸ τοὺς Κρητικὸς φίλους ποῦ ἐτόνισε ἰδιαίτερα τὴν βοήθειαν τῶν Κρητῶν χωρικῶν ἐπὶ τὸν ἔργον του. «Αὐτοὶ οἱ Κρητῆτες χωρικοὶ, εἶπε, εἶναι ἄξιοι θερμῶν εὐχαριστιῶν, διότι ἔδειξαν μεγάλο ἐνδιαφέρον διὰ τὰς ἐργασίας μου, ἐπέδειξαν κατανόησιν, με ἐβοήθησαν καὶ χάρις στὴν προθυμίαν τους διευκολύνθησαν ἐν μεγάλῳ βαθμῷ οἱ προσπάθειές μου. Πρὸς αὐτοὺς ὀφείλω θερμὰς εὐχαριστίας καὶ εἶμαι βαθύτατα ὑποχρεωμένος».

## R É S U M E

### Le gouffre «Honi Lagi» No 336

Cette grotte-gouffre a été explorée trois fois en 1962, 1963, 1964. Elle se trouve sur la face nord de la colline Myrhinous près de Marcopoulo (Attique). Elle se compose de deux branches descendantes à 45° et d'une longueur respective de 140,30 et de 82,50 m. et une profondeur maximum de 63 m. Decor stalactitique plutôt rare quoiqu'une très belle stalactite baptisée «harmonium» dans la salle terminale rend des beaux sons musicaux divers. Des morceaux de poteries ainsi que des ossements humains ont été trouvés dans certaines parties de la grotte.